

IN DEZE
NIEUWSBRIEF:

- Nieuwe tentoonstelling:
Sjier Hasjiriem
- In memoriam Leni
Duyzend
- In de museumwinkel
- Klaas, een gedreven
bestuurder
- Nieuwe cursussen
- Agenda
- Activiteiten in Museum
Sjoel Elburg
- Bestuurswisselingen
- Sporen van Joods leven
- Intussen bij de burens

In de museumwinkel

In 2012 presenteerde Museum Sjoel Elburg een documentaire over de onderduikperiode van Leni Duyzend.

In de Museumwinkel is deze documentaire verkrijgbaar voor 12,50 euro

Leni Duyzend in haar jonge jaren

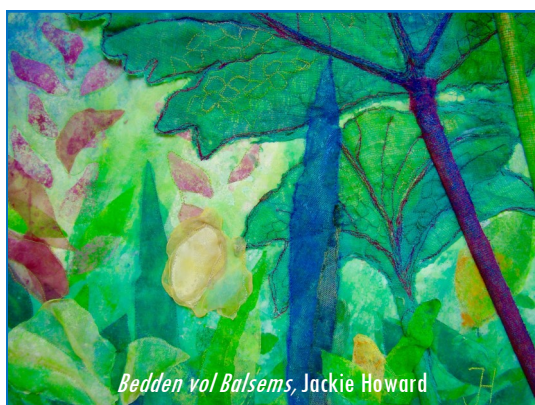

NIEUWSBRIEF VAN DE
STICHTING VRIENDEN VAN
MUSEUM SJOEL ELBURG

NR. 22
MEI 2019

Sjier Hasjiriem

Hooglied verbeeld door Jackie Howard en Feico Hajonides

Bedden vol Balsems, Jackie Howard

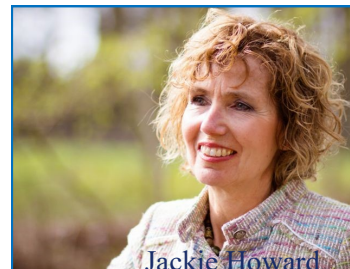
Van 11 mei tot en met 14 september 2019 is in Museum Sjoel Elburg werk te zien van textielkunstenaar Jackie Howard (1957) en beeldhouwer Feico Hajonides (1959). Beiden hebben vanuit hun persoonlijke beleving het Bijbelboek Hooglied verbeeld. De luchtige vezels van de doeken en het stoere, aardse brons van de beelden vullen elkaar wonderwel aan.

Het boek Hooglied heet in de Hebreeuwse Bijbel Sjier Hasjiriem: het lied der liederen, wat zoveel betekent als het

mooiste of beste lied. Maarten Luther vertaalde deze naam als 'Das Hohelied', en in Nederlandse Bijbelvertalingen heet dit boek nog steeds Hooglied. Hooglied behoort tot de Ketoevim, de Geschriften. Het boek wordt in de synagoge voorgelezen op Pesach, het joodse paasfeest.

Jackie Howard

Voor Jackie was textiel altijd al een geliefde uitdrukkingvorm. Haar werk heeft zich sterk ontwikkeld dankzij innovatieve materialen en technieken. Ze vertaalt teksten uit een ver verleden in rijke, organische structuren. Al boetseerend met vezels, vliezen en verf zoekt zij naar diepere lagen en verrassingen. De ontluikende natuur in het Hooglied heeft ze in heldere kleurencomposities vastgelegd. De impressionistische tuinen en oriëntaalse huizen nemen de bezoekers mee in het verhaal: een lied over verwachting en verlangen tussen bruidegom en bruid. Het werk van Jackie is ook een eerbetoon aan het joodse volk. *Lees verder op pagina 3*

Jackie Howard

In memoriam Leni Duyzend (1928-2019)

Op 15 maart 2019 is Leni Duyzend overleden. Leni Duyzend was een klasgenote van Anne Frank. Haar laatste onderduikadres was in Elburg bij de familie Van Leijen-Land, Beekstraat 19.

De Amsterdamse jodin Leni Duyzend (1928-2019) duikt in mei 1943 onder, eerst in Kamperveen, daarna in Oosterwolde. Ze ontsnapt op 6 juli 1944 aan een razzia en verstopt zich in een roggeveld. Fietsenmaker Hendrik Heerdink brengt haar daar eten. Inmiddels is de ondergrondse op de hoogte gebracht en Hennie van Leeuwen brengt haar na enkele dagen met de wasserijauto naar het Verscholen Dorp in de bossen bij Vierhouten.

Beekstraat 10

In oktober 1944 wordt Leni naar Elburg gebracht. Eerst krijgt ze onderdak bij de familie Van der Heide en daarna

wordt ze door de Elburgse verzetsleider Jacob Deetman naar de familie Van Leijen-Land gebracht, aan de Beekstraat, nummer 19. Daar overleeft Leni Duyzend de oorlog en maakt zij de bevrijding van Elburg mee.

Yad Vashem onderscheiding

Ook de zesjarige joodse jongen Herman Löwenberg krijgt de laatste oorlogsmaanden onderdak bij de familie Van Leijen. Op voordracht van Leni en Herman ontvangt het echtpaar Van Leijen-Land in april 1995 postuum de Yad Vashem onderscheiding. De plechtigheid vindt plaats in de voormalige synagoge van Elburg, het huidige Museum Sjoel Elburg. Deze penning wordt momenteel tentoongesteld in het museum.

Bep de Waard-Ruijs

Klaas van der Linde is twaalf jaar als bestuurslid betrokken geweest bij Museum Sjoel Elburg. Dit voorjaar nam hij afscheid van het bestuur. Reden voldoende voor een gesprek met deze gedreven bestuurder.

Agenda:

- 11 mei: opening tentoonstelling Sijer Hasjriem
- september 2019: start cursus Bijbels Hebreeuws, module 1 en module 3
- september 2019: cursus 'De Literatuur in de Hebreeuwse Bijbel'
- september 2019: cursus 'De functie van de Talmud t.o.v. de Tenach'
- 14 november: sjoellezing 'De plaats van verzoening binnen het jodendom' door rabbijn M. Stiefel

Klaas, een gedreven bestuurder

Hoe lang ben je betrokken geweest bij de Sjoel? En hoe ben je daar zo terechtgekomen? Het begon in 2007. In dat jaar richtte een groepje pioniers - Kees van den Boogert, Huib Kuiper en Piet Wastenecker - de Stichting "Vrienden van de Synagoge Elburg" op. In één van de eerste Nieuwsbrieven, later omgedoopt in Sjoefar, riepen ze op om donateur van de Stichting te worden en ook schreven ze dat ze het bestuur graag wilden uitbreiden. Het doel van de Stichting zoals dat beschreven werd in de Nieuwsbrief maakte wat bij me los; het gaf me direct een heel goed gevoel. Ik heb me daarom aangemeld als donateur en aangegeven dat ik ook bestuurlijk wel wat wilde doen. Na een kennismakingsgesprek concludeerde het toenmalige bestuur van de Vrienden dat ik "met directe ingang" was toegetreden tot het bestuur.

Wat voor functies heb je gehad?

In het begin was één bestuurslid zowel secretaris als penningmeester van de Stichting Vrienden. Naarmate het bestuur uitbreidde ontstond de behoefte om deze functies te splitsen. En zo kreeg ik al spoedig de rol van penningmeester toebedeeld. Dat werk, dat mij veel voldoening gaf, mocht ik doen tot 2017. In dat jaar stond de Sjoel voor een paar heel grote opgaven. Er zou een bijzondere expositie samengesteld worden: Christendom en antisemitisme. En aansluitend daarop zou de Sjoel uitgebreid worden met een pand ernaast (Zuiderwalstraat 11) en tegelijk intern verbouwd worden. Twee omvangrijke projecten die ieder op zich een grote aanslag pleegden op de spankracht van het bestuur van Stichting Synagoge Elburg (huiselijk: "het moederbestuur") maar die in combinatie het vermogen van het bestuur bijna te boven gingen. Het moederbestuur zocht daarom naar ondersteuning en vroeg mij of ik zou willen overstappen van het Vriendenbestuur naar het moederbestuur, als tweede voorzitter. Omdat het een mooie nieuwe uitdaging was heb ik daarin toegestemd, met de aantekening van mijn kant dat ik zou stoppen als bestuurslid als de beide projecten afgerond zouden zijn.

Wat is je motivatie (geweest) om zoveel tijd te geven aan een Joods museum in Elburg?

Mijn generatie heeft de Tweede Wereldoorlog niet aan den lijve meegemaakt maar de verhalen erover brachten de vreselijke gebeurtenissen van toen ook voor ons heel dichtbij. Na de oorlog zei iedereen: dat nooit weer, maar dat is helaas niet uitgekomen. Gelukkig niet in de zin van een daadwerkelijke oorlog, maar het antisemitisme is nooit verdwenen; integendeel: het aantal incidenten neemt de laatste jaren

alleen maar toe. In ons land in 2018 ten opzichte van 2017 met 19 %; in Frankrijk zelfs met 74 % ! Het blijft dus heel erg nodig om de verhalen (de Sjoel is immers een verhalenmuseum) door te geven.

Waarom heb je veel vreugde beleefd?

Niet zozeer aan één specifiek onderdeel. Het is veel meer de combinatie van factoren die mij een goed gevoel geeft als ik aan de Sjoel denk: natuurlijk het museum zelf (het "mooiste kleine museum van Nederland"); na de uitbreiding/verbouwing staat het er weer prachtig bij. Maar ook de professionaliteit van de besturen; de deskundigheid van de externe adviseur en de mooie exposities. Maar vooral toch ook de vele gemotiveerde vrijwilligers die er mede voor zorgen dat het museum veel bezoekers mag verwelkomen uit het hele land. Van dat geheel onderdeel te hebben mogen zijn stemt mij tot dankbaarheid.

Heb je nog wensen voor de toekomst voor de Sjoel?

Eén aspect springt er dan uit voor mij en dat is de onderlinge samenwerking tussen de musea in Elburg. De gemeente Elburg kent acht mooie musea en elk heeft zo zijn sterke kanten. Belangrijk is: elkaar weten te vinden, van elkaar leren, elkaar helpen op onderdelen zonder de eigenheid en zelfstandigheid te verliezen. Gelukkig is er inmiddels een stichting opgericht: Stichting Museumstad Elburg. Ik hoop dat dit de samenwerking (verder) op gang brengt. Samenwerken loont!

dh. Klaas van der Linde

Nieuwe cursussen in Museum Sjoel Elburg

Vanaf september 2019 zal mw. dr. A.E.M.A. Sneller-Vrolijk op zes donderdagavonden inzicht geven in de **Literatuur van de Hebreeuwse Bijbel**. De geschriften, wetten, verhalen en poëzie komen aan bod. Voor deelname aan deze cursus hoeft u geen Hebreeuws te kennen. Eveneens in september start op een woensdagavond de cursus '**De functie van**

de Talmud t.o.v. de Tenach'. In deze cursus wordt de verhouding tussen schriftelijke en mondelinge traditie belicht door ds. C. van den Boogert. Voor meer informatie en voor deelname aan één van de cursussen kunt u mailen naar dhr. H. Kuiper: cursussen@sjoelburg.nl

Activiteiten in Museum Sjoel Elburg

Vervolg Sjier Hasjriem van pagina 1

Feico Hajonides

De ontmoeting met het Hooglied raakte Feico Hajonides diep. Hij heeft voor deze expositie nieuwe beelden gemaakt. Het zijn dynamische vormen, waarin het mannelijke en het vrouwelijke liefdevol in beweging zijn. Ieder beeld draait letterlijk én figuurlijk om liefde die heel maakt wat gescheiden is. Met uiterste zorg heeft Feico de beelden in klei gevormd en daarna in zijn eigen gieterij in brons gegoten. Zijn ontdekkingsreis door het lied der liederen is voor hem pas echt geslaagd als in de bezoekers de vleugelslag van de scheppende liefde wordt gewekt.

Expositie

Speciaal voor deze expositie maakte cineast Frans Sellies twee korte filmpjes over Jackie Howard en Feico Hajonides waarin zij vertellen over de totstandkoming van hun werk. Bij de kunstwerken wordt een korte toelichting gegeven.

Kunstgesprek

Op de zaterdagen 8 juni, 13 juli en 10 augustus is Feico Hajonides van 12.00-14.00 uur in de expositieruimte van het museum aanwezig om te vertellen over zijn visie op het

Hooglied en uitleg te geven over het ontstaan van zijn beelden. Deelname aan het kunstgesprek is gratis. Wel moet de entreprijs voor het museum worden betaald.

Workshop

Op de woensdagen 3 juli en 10 juli verzorgt Jackie Howard van 14.00 tot 16.30 uur een workshop in het museum. De deelnemers gaan zelf aan de slag met materialen die kenmerkend zijn voor het werk van Jacky Howard, zoals polyesterzand, organza en gestempeld katoen. De kosten zijn € 40,- per persoon, plus de toegangsprijs tot het museum. In verband met de beperkte ruimte is aanmelden noodzakelijk. Dat kan door vóór 24 juni een e-mail te sturen aan info@jackiehoward.nl, o.v.v. workshop MSE. U ontvangt dan aanvullende informatie.

Dynamiek van Liefde, Feico Hajonides

'Van de wieg tot het graf'

De herinrichting van de Vrouwengalerij in Museum Sjoel Elburg is gereed. In tekst, film en objecten wordt het joodse leven van geboorte tot graf uitgebeeld.

Ook is hier een virtuele wandeling over de Joodse Begraafplaats in Elburg te zien. Per grafzerk kan informatie worden opgevraagd over degene die er begraven ligt.

Bestuurswisselingen

Niet alleen het museum is in het afgelopen jaar geheel vernieuwd - ook in het bestuur hebben enkele wisselingen plaats gehad. Onlangs is het bestuurslidmaatschap van Klaas van der Linde en Bep de Waard beëindigd. Klaas is jarenlang betrokken geweest bij de Vrienden, maar was de laatste jaren als tweede voorzitter van het 'moeder'-bestuur nauw betrokken bij de uitbreiding en herinrichting. Ook Bep was het bestuur komen versterken met het oog op de herinrichting van het museum. Nu die is afgerond, legt ze deze taak neer om zich weer helemaal te wijden aan de organisatie van onze wissel Exposities in de tentoonstellingscommissie. We zijn Klaas en Bep veel dank verschuldigd voor het gedegen en deskundige werk dat zij hebben verzet.

Gelukkig zijn de open plaatsen ook weer opgevuld. Wim Schenk heeft als secretaris de plaats ingenomen van Tom Bergstra. Wim was als suppoost al bekend met Museum

Sjoel Elburg, waardoor de overgang van het secretariaat heel soepel kon verlopen. Nieuwe gezichten binnen het bestuur zijn Frida Hengeveld, Marie Verheij en Maarten Clement. Frida heeft zowel bestuurlijk haar sporen verdiend als ook ervaring binnen de wereld van kunst en cultuur. Binnen het bestuur is zij tweede voorzitter én ons lijntje met de tentoonstellingscommissie. Marie heeft veel ervaring met het schrijven van teksten, onder meer bij de krant, en zal daarom van grote waarde zijn op het gebied van pr. Tijdens de herinrichting hadden we al gebruik gemaakt van de kennis van Maarten met betrekking tot computers. We zijn blij dat hij ons binnen het bestuur op dat vlak kan adviseren.

We hopen ons de komende jaren met deze 'club' in te zetten voor een toekomstbestendig museum.

Jan Swager, voorzitter

Sporen van Joods leven

Het valt niet op. Iedereen loopt er dagelijks aan voorbij. Twee namen van twee Elburger jongens, ingegraveerd op een gevelmuur. Het was Pauline van Zweden die mij erop attent maakte dat in de voorgevel van haar winkel aan de Beekstraat 51 een paar namen waren ingekrast. Na inspectie bleek het te gaan om de namen Leo en Jozef. Meteen was duidelijk dat het om Leo en Jozef Cohen ging. Twee joodse broers die in deze woning aan de Beekstraat hun jeugd hebben doorgebracht.

Een onopvallend, nooit eerder opgemerkt detail van joods leven heeft sinds vorig jaar de aandacht gekregen. In september 2018 werd op de stoep van het pand Beekstraat 51, tijdens de opleidingscursus voor gidsen, het verhaal achter deze twee namen voor het eerst verteld. Het maakte indruk.

Gezin

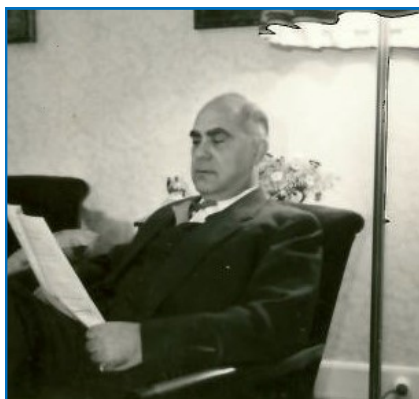
Leo en Jozef waren kinderen van de joodse slager Jacob Joël Cohen (1846-1922) en Sara van Hamberg (1855-1942). In dit gezin werden zes kinderen geboren: Kaatje (1884), Jacob (1887), Betje (1889), Jozef (1891; jong overleden), Leo (1896) en Jozef (1900).

Leo en Jozef volgden in het eerste decennium van de vorige eeuw onderwijs aan het Instituut Van Kinsbergen. Het zal in die periode geweest zijn dat de broertjes op enig moment hun namen hebben aangebracht in de voorgevel van hun ouderlijke woning.

Van het gezin trokken twee zoons en twee dochters in hun jonge jaren uit Elburg weg.

Leo Cohen

Leo Cohen werd op 11 januari 1896 geboren. Na het behalen van zijn ULO-diploma verliet Leo Cohen in augustus 1912 zijn ouderlijk huis. Hij ging in Amsterdam werken voor de textielfirma Lehmann en Co. Via deze werkgever vertrok hij in 1920 naar Nederlands-Indië. Tijdens de bezettingsjaren kwam Leo terecht in een Japans interneringskamp. Hij overleefde deze verschrikkingen ternauwernood, maar zijn zoon Rudolf (Rudy) stierf aan de ontberingen in het kamp. Na de Japanse capitulatie keerden Leo, zijn vrouw en zoon Walter via Australië terug naar Nederland. Leo Cohen stierf op 11 maart 1976 te Amsterdam.

Jozef Cohen

Jozef Cohen zag het levenslicht op 5 augustus 1900. In zijn jonge jaren was hij actief bij de gymnastiekvereniging S.S.S. Jozef (in Elburg vaak Joop genoemd) bleef bij zijn ouders wonen en nam na verloop van tijd het werk van zijn vader in de slagerij over. Jozef wist de Tweede Wereldoorlog te overleven door onder te duiken in de binnenstad van Elburg. Hij handelde na de oorlog in varkens en was daarnaast huidenzouter in het bedrijf van zijn neef Hartog de Lange. Jozef Cohen bleef ongehuwd. Hij stierf op 26 maart 1974 en werd begraven op de joodse begraafplaats in Elburg. Vele jaren later werd bij een verbouwing in het pand Beekstraat 51 op een van de deurposten nog een mezoza ontdekt. Dit tekstkokertje is te zien in Museum Sjoel Elburg.

Willem van Norel

Intussen bij de burens

Suusje aankleden, Arthur Briët

Arthur Briët, 'Rembrandt van de Veluwe' Tot 29 september 2019 is deze tentoonstelling te zien in het Noord-Veluws Museum in Nunspeet.

Steun de Vrienden van Museum Sjoel Elburg

NL83ABNA0533047919 t.n.v.

Stichting Vrienden Museum Sjoel Elburg

Voor (periodieke) schenkingen is slechts een onderlinge overeenkomst nodig. U kunt hiervoor contact opnemen met onze secretaris.

Giften aan een culturele instelling zijn voor 125% aftrekbaar bij uw aangifte inkomstenbelasting.

Vrienden
Museum Sjoel Elburg

De Stichting Vrienden van Museum Sjoel Elburg is eind 2006 opgericht ter ondersteuning van Museum Sjoel Elburg. De Stichting ondersteunt de zogenaamde 'moederstichting' die het museum en de collectie beheert. Tot de taken van de 'Vrienden' behoort o.a. het werven van donateurs, suppoosten en gidsen, het organiseren van lezingen, excursies en rondleidingen.

Het secretariaat is gevestigd: Graaf Hendriksteeg 2, 8081 CH Elburg
tel.: 036-5227638 / 06-53224459 e-mail: vrienden@sjoelburg.nl